דְּרָא רַבִּי אֲבִינָא לְסֵילְתֵּיהּ – יטעון רבי אבינא את סלו על כתיפו למזונותיו הצריכים לו בדרכו, וְאָזַל לְגַבֵּי דְּרַב הוּנָא רַבֵּיהּ – וילך אל רב הונא רבו, שעל פיו יזכה במתנה אף על פי שלא עשה קנין בחיי גניבא. דְּאָמַר רַב הוּנָא, דין גִּיטּוֹ של שכיב מרע שציוה לתת לאשתו, כְּדִין מַתְּנָתוֹ שציוה לתת לפלוני, מַה מַּתְּנָתוֹ אִם עָמַד חוֹזֵר בו, כיון שאומדים אנו שהתכוין לתת המתנה רק אם אכן ימות, אַף גִּיטּוֹ אִם עָמַד חוֹזֵר, שאומדים אנו דעתו שלא נתכוין לגרשה אלא אם ימות, וכיון שעמד חוזר בו. וכיון שדימה רב הונא דין גט למתנה, יש לנו לדמותם אף להיפך, דהיינו, וּמַה גִּיטּוֹ של שכיב מרע אַף עַל גַּב דְּלֹא פָּרִישׁ – שלא פירש דבריו, כֵּיוָן דְּאָמַר כִּתְבוּ גט לאשתי, אַף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר תְּנוּ, נותנין לה, שהרי ודאי לכך נתכוין, אלא שמתוך שטרוד בחליו לא פירש את דבריו, וכמבואר במשנתינו שאמרו כן לגבי יוצא בקולר ומסוכן, אַף מַתְּנָתוֹ, כֵּיוָן דְּאָמַר תְּנוּ הרי זו מתנה, אַף עַל גַּב דְּלֹא קָנוּ מִינֵּיהּ. והוא הדין לגבי רבי אבינא, שקיבל מתנה מגניבא, שדינו כשכיב מרע ומתנתו מתנה. מַתְקִיף לָהּ רַבִּי אַבָּא, אם כן, יש לומר גם אֵי מַה מַּתָּנָה יָשְׁנָהּ לְאַחַר מִיתָה – ששייך לתת מתנה לאחר מיתה, וכגון שאמר קודם מיתתו לתת מתנה לפלוני, אַף גֵּט יֶשְׁנוֹ לְאַחַר מִיתָה – שאם אמר שיתנו גט לאשתו יתנו לה אף לאחר מיתתו. וזה הרי ודאי אינו, שאין גירושין לאחר מיתה, וכיון שגט ומתנה אינם שווים לכל דבר, מנין לדמותם אף לענין זה. דוחה הגמרא, הָכִי הַשְׁתָּא, כְּשֶׁלָּמָּא מַתָּנָה אִיתָהּ לְאַחַר מִיתָה, וכמו שנתבאר ששייך שיזכה בה המקבל לאחר מיתת הנותן, אֶלָּא גֵּט לְאַחַר מִיתָה מִי אִיכָּא, הרי מיד במיתת הבעל נופלת האשה לייבום, ואין שייך כעת כלל לגרשה מבעלה הראשון, ולכן אין לדמותם לענין זה. מה שאין כן לגבי דינו של רב הונא, שאם עמד חוזר, וכן לענין זה שאף שלא קנה בחייו יזכה לאחר מיתה, ודאי שייך לדמותם. אֶלָּא רַבִּי אַבָּא הָכִי קָא סָבְרָא לֵיהּ – כך הוקשה לו על דברי רבי זירא, והלא מַתָּנַת שָׂכִיב מְרַע בְּמַקָּצָת הִיא שנתן גניבא לרבי אבינא, ולא כל נכסיו, וְקיימא לן שְׂכִיב מְרַע בְּמַקָּצָת בָּעֲיָא קִנְיָן – צריכה קנין מיד השכיב מרע. שלא תיקנו חכמים ש'דברי שכיב מרע בכתובין וכמסורין דמו' אלא בנותן כל נכסיו, שמוכח שנתנם מחמת שסבור שהולך הוא למות. שואלת הגמרא: מִכְּלָל דְּרַב הוּנָא סָבַר לֹא בָּעֲיָא קִנְיָן – אם כן עולה מדבריך שרבי זירא סבור בדעת רב הונא שאף מתנה במקצת אינה צריכה קנין, שהרי רבי זירא אמר שלדעת רב הונא יזכה רבי אבינא במתנה, וְהָא קָרְיָא לָן דְּבָעֲיָא קִנְיָן. מבארת הגמרא, שַׁאנֵי הָכָא דְּמָצוֹה מֻחְמֶּצֶת מִיתָה הִוא – שונה מתנה במקצת זו, שכיון שהיה גניבא יוצא בקולר ודאי ידע שאינו עתיד לחזור, והרהיבו כמצוה מחמת מיתה, ולכן אף מתנתו במקצת הרי היא מתנה. חוזרת הגמרא ושואלת לאידך גיסא: מִכְּלָל דְּרַבִּי אַבָּא שהקשה שכיון שהיא מתנה במקצת צריכה קנין, מוכח שסָבַר מְצוָה מֻחְמֶּצֶת מִיתָה בָּעֲיָא קִנְיָן אם זה מתנה במקצת, וְהָא קָרְיָא לָן דְּלֹא בָּעֵי קִנְיָן, ואם כן קשה מה היתה קושית רבי אבא שמתנת שכיב מרע במקצת צריכה קנין. אֶלָּא רַבִּי אַבָּא הָכִי קָא קַשְׁיָא לֵיהּ, איך יקנה רבי אבינא את המתנה, חֲמָרָא לֹא קָאָמַר – הרי גניבא לא אמר שיתנו לרבי אבינא יין בשיוי ארבע מאות זוז, דְּמֵי חֲמָרָא לֹא קָאָמַר – ואף לא אמר תנו לו ארבע מאות זוז מדמי היין, [שאם כך היה אומר היו צריכים למכור מהיין וליתן לו מדמיו ארבע מאות זוז]. אלא תנו לו ארבע מאות זוז מֵחֲמָרָא קָאָמַר, ומשמע שיתנו לו ארבע מאות זוז מהיין עצמו, והלא אין שייך לעשות מעות מיין. מתרצת הגמרא: וְאֵיתֵיהּ – רבי זירא שאמר שזכה רבי אבינא במתנה, סבור הוא שמה שאמר גניבא 'מֵחֲמָרָא' הוא כְּדֵי לְיַיפּוֹת אֶת כֹּחוֹ של רבי אבינא. שאם היה אומר תנו לו 'חמרא בארבע מאות זוז', אם היה מחמיץ חלק מהיין, היו טוענים לו היורשין שאף מחלקו החמיץ. וכן אם היה אומר תנו לו 'ארבע מאות זוז דמי חמרא', והיו מוכרים חלק מן היין, אם המעות היו נאבדים, היו טוענים לו היורשין שאף מעותיו נאבדו. ומשום כן אמר גניבא תנו לו 'ארבע מאות זוז מחמרא', שבכך משמע שנתן לו אחריות למתנתו בין ביין עצמו ובין בדמי היין, ואף אם יחמיץ חלק מהיין או יאבדו חלק מדמי היין הוא אינו מפסיד כלום, ונמצא כוחו יפה. שָׁלְחוּ מִתָּם – מארץ ישראל, שהאומר ליתן מעות מֵחַמְרָא, הוא כְּדֵי לְיַיפּוֹת אֶת כֹּחוֹ של המקבל, ומתנתו מתנה.

משנה

מִי שֶׁהָיָה מוּשְׁלָךְ לַבּוֹר, וְאָמַר, כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלוֹ – של הנמצא בבור [ופירש את שמו ושם עירו], יִכְתּוֹב גֵּט לְאִשְׁתּוֹ, חֲרֵי אֵלּוּ יִכָּתְבוּ וְיִתְּנוּ גט לאשתו, כיון שאומדים את דעתו שלכך נתכוין אלא שטרוד היה בפחדו.

גמרא

וְלֵיחוּשׁ שֶׁמָּא שֵׁד הוּא המצוה לכתוב. משיבה הגמרא, אָמַר רַב יְהוּדָה, כְּשֶׁרָאוּ לוֹ דְּמוּת אָדָם. שואלת הגמרא, אֵינְהוּ נַמִּי אִידַּמּוּיֵי אִידַּמּוּ – הרי פעמים השדים מראים עצמם כאדם. משיבה הגמרא, דְּחָזוּ לֵיהּ בָּבוּאָה – שראו את הצל שלו. מוסיפה הגמרא ושואלת, אֵינְהוּ נַמִּי אִית לְהוּ בָּבוּאָה – הרי אף לשדים יש צל. משיבה הגמרא, דְּחָזוּ לֵיהּ בָּבוּאָה דְּבָבוּאָה – שראו לו שיש צל לצלו. מבררת הגמרא, וְדִלְמָא אֵינְהוּ נַמִּי אִית לְהוּ – ושמא אף לשדים יש צל לצילם. משיבה הגמרא, אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, לִימְּדַנִי יוֹנָתָן בְּנִי, בָּבוּאָה אִית לְהוּ – צל יש להם לשדים, אבל בָּבוּאָה דְּבָבוּאָה לֵית לְהוּ – צל לצילם אין להם. וְדִלְמָא צְרָה הִיא – וניחוש שמא אחת משתי נשיו היא שרוצה לקלקל את צרתה, ולכך אומרת שיתנו גט לצרתה כדי שתנשא לאחר על ידי הגט ותאסר על בעלה. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה – כשאדם נמצא בסכנה, כגון מי שהיה מושלך בבור, כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין גט לאשתו על פי מה שפירש את שמו, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַכִּירִין שאכן הוא זה המצוה להם, שאם לא כן, שמא ימות ולא תוכל עוד לקבל גט.

משנה

הַכָּרִיא שֶׁאָמַר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, אין נותנים הגט לאשתו, שכיון שלא פירש ואמר 'תנו', אין זה אלא שִׂרְטָה לְשַׂחֵק בָּהּ. מַעֲשֶׂה בְּכָרִיא אֶחָד שֶׁאָמַר, כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, ולא אמר תנו, והלכו ונתנו הגט לאשתו, ולאחר מכן הלך אותו בריא וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגַּג וְנָפַל וָמֵת. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דין גט זה תלוי באופן נפילת הבעל מן הגג, אִם מֵעַצְמוֹ נָפַל – שהפיל עצמו במזיד מן הגג, חֲרֵי זֶה גֵּט, שהוכיח סופו על תחילתו שמפני כך ציוה שיכתבו גט לאשתו, ודעתו היתה שאף יתנו לה, אלא שהיה טרוד בפחדו כמפרש לים והמסוכן. אך אִם הֲרוּחַ דְּחָתָתוּ ונפל שלא מרצונו, אֵינוֹ גֵּט, שהרי הוא כשאר בריא שאין אנו אומרים שנתכוין שאף יתנו לה, שהרי לא אמר אלא כתבו.

גמרא

מקשה הגמרא: וכי שנה התנא במשנה מַעֲשֶׂה בכדי לְהָתִּיר את מה שכתב בתחילה, שמשמע שבכל אופן אין נותנין גט לאשתו אם לא אמר תנו, ואילו במעשה שהובא בהמשך המשנה מבואר שיש לחלק בדין זה לפי אופן נפילה. מתרצת הגמרא: חַפּוּרֵי מִיחַפְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי – וכך צריך להוסיף בה, הבריא שאמר כתבו גט לאשתי רצה לשחק בה, אמנם אִם הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִילָּתוֹ – שיש לאמוד שודאי היתה כוונתו מתחילה שיכתבו ויתנו לה, חֲרֵי זֶה גֵּט, שהרהיבו כמסוכן ויוצא בקולר. והביא התנא סיוע לדבריו, וּמַעֲשֶׂה נַמִּי בְּכָרִיא שֶׁאָמַר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגַּג וְנָפַל וָמֵת, וְאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל שדין הגט תלוי באופן נפילתו, אִם מֵעַצְמוֹ נָפַל חֲרֵי זֶה גֵּט, שהרי הוכיח סופו על תחילתו, וכוונתו היתה שיכתבו ויתנו, אך אִם הֲרוּחַ דְּחָתָתוּ ליפול, אֵינוֹ גֵּט. הֲהוּא גַּבְרָא דְּעָל לְבֵי בְּנֵישְׁתָּא – לבית הכנסת, אַשְׁכַּח מַקְרֵי יְנוּקָא וּבְרִיהּ דְּיָתְבֵי – ומצא שם מלמד תינוקות ובנו הגדול שהיו יושבים שם, וְיָתְבִי אִינִישׁ אַחֲרִינָא גַּבַּיְיהוּ – ועוד אדם אחר היושב אצלם. אָמַר לְהוּ – אמר להם זה הנכנס, בְּי תְּרֵי מְיַנַּיְיכוּ נְכַתְּבוּ גִּיטָּא לְדִבְיתְהוּ חלק מהיין או יאבדו חלק מדמי היין הוא אינו מפסיד כלום, ונמצא כוחו יפה. שָׁלְחוּ מִתָּם – מארץ ישראל, שהאומר ליתן מעות מֵחַמְרָא, הוא כְּדֵי לְיַיפּוֹת אֶת כֹּחוֹ של המקבל, ומתנתו מתנה.

משנה

מִי שֶׁהָיָה מוּשְׁלָךְ לַבּוֹר, וְאָמַר, כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלוֹ – של הנמצא בבור [ופירש את שמו ושם עירו], יִכְתּוֹב גֵּט לְאִשְׁתּוֹ, חֲרֵי אֵלּוּ יִכָּתְבוּ וְיִתְּנוּ גט לאשתו, כיון שאומדים את דעתו שלכך נתכוין אלא שטרוד היה בפחדו.

גמרא

וְלֵיחוּשׁ שֶׁמָּא שֵׁד הוּא המצוה לכתוב. משיבה הגמרא, אָמַר רַב יְהוּדָה, כְּשֶׁרָאוּ לוֹ דְּמוּת אָדָם. שואלת הגמרא, אֵינְהוּ נַמִּי אִידַּמּוּיֵי אִידַּמּוּ – הרי פעמים השדים מראים עצמם כאדם. משיבה הגמרא, דְּחָזוּ לֵיהּ בָּבוּאָה – שראו את הצל שלו. מוסיפה הגמרא ושואלת, אֵינְהוּ נַמִּי אִית לְהוּ בָּבוּאָה – הרי אף לשדים יש צל. משיבה הגמרא, דְּחָזוּ לֵיהּ בָּבוּאָה דְּבָבוּאָה – שראו לו שיש צל לצלו. מבררת הגמרא, וְדִלְמָא אֵינְהוּ נַמִּי אִית לְהוּ – ושמא אף לשדים יש צל לצילם. משיבה הגמרא, אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, לִימְּדַנִי יוֹנָתָן בְּנִי, בָּבוּאָה אִית לְהוּ – צל יש להם לשדים, אבל בָּבוּאָה דְּבָבוּאָה לֵית לְהוּ – צל לצילם אין להם. וְדִלְמָא צְרָה הִיא – וניחוש שמא אחת משתי נשיו היא שרוצה לקלקל את צרתה, ולכך אומרת שיתנו גט לצרתה כדי שתנשא לאחר על ידי הגט ותאסר על בעלה. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה – כשאדם נמצא בסכנה, כגון מי שהיה מושלך בבור, כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין גט לאשתו על פי מה שפירש את שמו, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַכִּירִין שאכן הוא זה המצוה להם, שאם לא כן, שמא ימות ולא תוכל עוד לקבל גט.

משנה

הַכָּרִיא שֶׁאָמַר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, אין נותנים הגט לאשתו, שכיון שלא פירש ואמר 'תנו', אין זה אלא שִׂרְטָה לְשַׂחֵק בָּהּ. מַעֲשֶׂה בְּכָרִיא אֶחָד שֶׁאָמַר, כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, ולא אמר תנו, והלכו ונתנו הגט לאשתו, ולאחר מכן הלך אותו בריא וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגַּג וְנָפַל וָמֵת. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דין גט זה תלוי באופן נפילת הבעל מן הגג, אִם מֵעַצְמוֹ נָפַל – שהפיל עצמו במזיד מן הגג, חֲרֵי זֶה גֵּט, שהוכיח סופו על תחילתו שמפני כך ציוה שיכתבו גט לאשתו, ודעתו היתה שאף יתנו לה, אלא שהיה טרוד בפחדו כמפרש לים והמסוכן. אך אִם הֲרוּחַ דְּחָתָתוּ ונפל שלא מרצונו, אֵינוֹ גֵּט, שהרי הוא כשאר בריא שאין אנו אומרים שנתכוין שאף יתנו לה, שהרי לא אמר אלא כתבו.

גמרא

מקשה הגמרא: וכי שנה התנא במשנה מַעֲשֶׂה בכדי לְהָתִּיר את מה שכתב בתחילה, שמשמע שבכל אופן אין נותנין גט לאשתו אם לא אמר תנו, ואילו במעשה שהובא בהמשך המשנה מבואר שיש לחלק בדין זה לפי אופן נפילה. מתרצת הגמרא: חַפּוּרֵי מִיחַפְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי – וכך צריך להוסיף בה, הבריא שאמר כתבו גט לאשתי רצה לשחק בה, אמנם אִם הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִילָּתוֹ – שיש לאמוד שודאי היתה כוונתו מתחילה שיכתבו ויתנו לה, חֲרֵי זֶה גֵּט, שהרהיבו כמסוכן ויוצא בקולר. והביא התנא סיוע לדבריו, וּמַעֲשֶׂה נַמִּי בְּכָרִיא שֶׁאָמַר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגַּג וְנָפַל וָמֵת, וְאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל שדין הגט תלוי באופן נפילתו, אִם מֵעַצְמוֹ נָפַל חֲרֵי זֶה גֵּט, שהרי הוכיח סופו על תחילתו, וכוונתו היתה שיכתבו ויתנו, אך אִם הֲרוּחַ דְּחָתָתוּ ליפול, אֵינוֹ גֵּט. הֲהוּא גַּבְרָא דְּעָל לְבֵי בְּנֵישְׁתָּא – לבית הכנסת, אַשְׁכַּח מַקְרֵי יְנוּקָא וּבְרִיהּ דְּיָתְבֵי – ומצא שם מלמד תינוקות ובנו הגדול שהיו יושבים שם, וְיָתְבִי אִינִישׁ אַחֲרִינָא גַּבַּיְיהוּ – ועוד אדם אחר היושב אצלם. אָמַר לְהוּ – אמר להם זה הנכנס, בְּי תְּרֵי מְיַנַּיְיכוּ נְכַתְּבוּ גִּיטָּא לְדִבְיתְהוּ

המשך בעמוד קצג

– שתיים מכם יכתבו גט לאשתי. **לְסוֹף שָׁכִיב מַקְרֵי יְנוּקָא** – לבסוף מת המלמד תינוקות, ונשארו רק בנו של המלמד תינוקות ואותו אדם שישב אצלם. ויש להסתפק בכגון זה, **מִי מַשְׁווּ אִינְשֵׁי בְּרָא שְׁלִיחָא בְּמָקוֹם אַבָּא** – האם רגילים בני אדם למנות שליח את הבן בפני אביו, ונמצא שמינה גם את הבן להיות שלוחו, ועכשיו שאביו מת יוכלו בנו של המלמד תינוקות וזה שישב אצלם לכתוב לה את הגט, **אוֹ לָא** – או שמא דרך בני אדם להקפיד על כך, ואינם ממנים בן בפני אביו, וממילא אף שאמר 'בי תרי מינייכו' דהיינו שנים מכם, וודאי לא היתה כוונתו אלא למלמד תינוקות ולזה שישב אצלם, וביון שמת המלמד תינוקות בטלה השליחות. **רַב נַחְמָן אָמַר, לָא מַשְׁווּ אִינְשֵׁי בְּרָא שְׁלִיחָא בְּמָקוֹם אַבָּא** – אין דרך בני אדם למנות את הבן שליח בפני האב, וביון שמת האב, בטלה השלוחות. **וְרַב פָּפַּי אָמַר, מַשְׁווּ אִינְשֵׁי בְּרָא שְׁלִיחָא בְּמָקוֹם אַבָּא,** וממילא יוכלו כעת הבן של המלמד תינוקות והשני לכתוב לה הגט. **אָמַר רָבָא הֵילְכְתָא** – ההלכה היא, **מַשְׁווּ אִינְשֵׁי בְּרָא שְׁלִיחָא בְּמָקוֹם אַבָּא,** ועל כן יכולים הבן והאדם שישב אצלם לכתוב את הגט.

משנה

אָמַר הבעל **לִשְׁנַיִם, תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי,** אף על פי שלא אמר בדבריו גם שיכתבו את הגט,

אוֹ אם אמר **לְשָׁלְשָׁה** בני אדם בפירוש, **כִּתְבוּ גֵּט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי, חֲרֵי** אֵלּוּ **יִכְתְּבוּ** ויחתמו בעצמם, **וְיִתְּנוּ** את הגט לאשה. וטעם הדבר, מאחר ולא מינה אותם להיות בית דין, שהרי שנים ודאי אינם בית דין, וכן את השלשה, שהרי פירש להם שרצונו שהם יכתבו, ובודאי לא נתכוין אלא למנותם להיות עדים לכתוב ולחתום גט ולמסרו לאשה בתורת שליחים, ומשום כן אינם יכולים הם למנות אחרים תחתיהם, כיון ד'מילי לא מימסרי לשליח'.

אבל **אָמַר לְשָׁלְשָׁה תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי,** ולא פירש בדבריו שיכתבו הם, **חֲרֵי אֵלּוּ יֹאמְרוּ לַאֲחֵרִים וְיִכְתְּבוּ,** כלומר, יכולים אף למנות אחרים שיכתבו ויחתמו ויתנו את הגט, **מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאָן בֵּית דִּין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.**

המשנה מביאה שאף דעת רבי עקיבא כן: **וְאֵת הלכה זוֹ חֲלָקָה רַבִּי חֲנִינָא אִישׁ אוֹנוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִין** – משמו של רבי עקיבא שהיה אסור בבית האסורין, שכך אמר לו, **מְקוּבָּל אֲנִי** מרבותי **בְּאוֹמֵר לְשָׁלְשָׁה תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי,** שהדין הוא **שֶׁיֹּאמְרוּ לַאֲחֵרִים וְיִכְתְּבוּ, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאָן בֵּית דִּין.**

רבי יוסי חולק וסובר שאין כן דעת רבי עקיבא: **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,** נוּמִינוּ [–אמרנו] **לַשָּׁלִיחַ** – לרבי חנינא שנעשה שליח להביא הלכה זו לבית המדרש, **אַף אָנוּ מְקוּבָּלִין** מרבי עקיבא שלא כדבריך, אלא **שֶׁאֲפִילּוּ** אם **אָמַר** הבעל **לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי,** בהכרח הוא **שֶׁיְּלַמְּדוּ** בית דין לכתוב גט, **וְיִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ לָהּ.** ומכאן יש להוכיח, שהרי **אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא** – אם נפרש **שִׁכְתַּב הַגֵּט הוּא** שצריכים הם לכתוב, **שַׁפִּיר** – ודאי מובן שייתכן בית דין שאינו בקי בכתיבת גט, **אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ כְּתַב יָדָן** – חתימת ידן בלבד צריכים הם לחתום, יקשה, **מִי אִיכָּא בֵּי דִּינָא דְּלָא יָדְעִי מָחֳתָם חֲתִימַת יָדֵיהוּ** – וכי ישנו בית דין שהדיינים שבו אינם יודעים לחתום חתימת ידיהם. מתרצת הגמרא, **אִין, אִיכָּא בֵּי דִּינָא חַדְתָּא** – אכן כן, ייתכן דבר זה בבית דין חדש שעדיין לא למדו לחתום.

הגמרא חוזרת לברר האיך נסתפק שמואל בדבר זה: שואלת הגמרא, **וְאִי סְבִירָא לָן דְּהַאי כְּתוֹבוּ** – ואם נסבור שאותו לשון 'כתובו' שאמר להם הבעל, **כְּתַב יָדָן** – חתימת ידם בלבד **הוּא, הָא כְּתַב הַגֵּט, כָּשֵׁר** אף בשנכתב על ידי אחר, אם כן יקשה, **וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל אָמַר רַבִּי, הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר מִילֵּי לֹא מִימְסְרָן לְשָׁלִיחַ,** ואם כן מה בכך שלא הקפיד הבעל על כתיבת כל הגט, מכל מקום אין שליחות זו אלא 'דברים' בלבד, ואינם חוזרין ונמסרין לשליח אחר, ומדוע יכשר הגט בשנכתב על ידי אחר.

מתרצת הגמרא, **אָמְרֵי, אִי סְבִירֵי לָן דִּכְתוֹבוּ כְּתַב יָדָן הוּא** – אם אכן נסבור שבשאמר הבעל 'כתובו' כוונתו רק על החתימה, אם כן לגבי **כְּתַב הַגֵּט** שלא הקפיד עליו שיכתבוהו הם, הרי הוא **נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר 'אִמְרוּ'** לאחר ויכתוב', כלומר הרי זה נחשב כאילו פירש הבעל ואמר שיצוו לאחר שיכתוב את הגט, **וּמוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי כְּאוֹמֵר 'אִמְרוּ' ש'מילי מימסרן לשליח', ולכן יכולים לומר לסופר שיכתוב.** מקשה הגמרא, **וּמִי מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי כְּאוֹמֵר אִמְרוּ, וְהָתְנַן** (להלן עא:), **כְּתַב סוֹפֵר וְעֵד, כָּשֵׁר** – גט שנכתב על ידי סופר, וחתם בו עד אחד, כשר. **וְאָמַר רַבִּי יְרְמְיָה** שודאי אין כוונת המשנה כפשוטה, אלא **חָתַם סוֹפֵר שָׁנִינוּ** – המשנה מדברת באופן שחתמו בו הסופר ועד נוסף שאז הגט כשר. **וְאָמַר רַב חִסְדָּא, מַתְנִיתִין מַנִּי** – מיהו התנא הסובר שחתימת הסופר בגט כשרה, **רַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּאָמַר מִילֵּי לֹא מִימְסְרָן לְשָׁלִיחַ,** ובודאי אין אדם חותם בגט אם לא שציוהו הבעל בעצמו, ולכן אין בגט זה שום חשש תקלה. אבל אם מילי מימסרן לשליח, יש לחוש שמא אמר הבעל לשלוחו שיאמר לסופר ויכתוב ולעדים ויחתמו, ושינה השליח ואמר לסופר שיחתום, משום שלא רצה לבייש את הסופר שיחשוב שאין סומכים עליו לעדות, והגט פסול כיון שלא נעשה כציווי הבעל שאחרים יחתמו. **וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ** לומר **שְׁמוֹנָה רַבִּי יוֹסֵי כְּאוֹמֵר אִמְרוּ, נָפִיק מִינָּהּ חוּרְבָּה** – עדיין גם לרבי יוסי יצא מכך אותו מכשול שנתבאר, **דְּזִימְנִין** [–שפעמים] **דְּאָמַר לְהוּ הבעל לְשָׁנִים,**

כְּתוֹבוּ – לשון זו שאמר להם הבעל 'כתובו', למה נתכוון, **אִי כְּתַב יָדָן** – האם כוונתו רק שיחתמו הם, **אִי כְּתַב הַגֵּט** – או שכוונתו שהם יכתבו גם את הגט עצמו, והרי לא כתבוהו בעצמם ופסול. מבררת הגמרא, **וְתִיפְשׁוֹט לֵיהּ** – שיפשוט לו [–שמואל] את ספיקו **מַתְנִיתִין דידך,** ששנינו, **אָמַר לִשְׁנַיִם תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, אוֹ לִשְׁלֹשָׁה כִּתְבוּ גֵּט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי, חֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ,** הרי לנו שצריכים הם לכתוב את הגט. מבארת הגמרא, **הֵיא גּוֹפָא קָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ** – בדברי המשנה עצמה נסתפק שמואל, מה ששנינו שהרי אלו (**כְּתוֹבוּ**) [**יִכְתְּבוּ**] בעצמם, האם **כְּתַב יָדָן הוּא** – האם רק לחתום הם צריכים, **אוֹ כְּתַב הַגֵּט הוּא** – או שצריכים הם אף לכתוב את כל הגט עצמו.

הגמרא סבורה להוכיח ממשנתינו שהם צריכים לכתוב את הגט בעצמם: **פְּשִׁיטָא** – פשוט הוא שכוונת המשנה באמרה 'יכתבו' **דִּכְתַב הַגֵּט הוּא** – שצריכים בעצמם לכתוב את כל הגט, **דְּקָתָנֵי סֵיפָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, נוֹמֵינוּ לַשָּׁלִיחַ, אַף אָנוּ מְקוּבָּלִין** שלא כדבריך, אלא **שֶׁאֲפִילּוּ** אם **אָמַר** הבעל **לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי,** בהכרח הוא **שֶׁיְּלַמְּדוּ** בית דין לכתוב גט, **וְיִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ לָהּ.** ומכאן יש להוכיח, שהרי **אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא** – אם נפרש **שִׁכְתַּב הַגֵּט הוּא** שצריכים הם לכתוב, **שַׁפִּיר** – ודאי מובן שייתכן בית דין שאינו בקי בכתיבת גט, **אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ כְּתַב יָדָן** – חתימת ידן בלבד צריכים הם לחתום, יקשה, **מִי אִיכָּא בֵּי דִּינָא דְּלָא יָדְעִי מָחֳתָם חֲתִימַת יָדֵיהוּ** – וכי ישנו בית דין שהדיינים שבו אינם יודעים לחתום חתימת ידיהם. מתרצת הגמרא, **אִין, אִיכָּא בֵּי דִּינָא חַדְתָּא** – אכן כן, ייתכן דבר זה בבית דין חדש שעדיין לא למדו לחתום.

הגמרא חוזרת לברר האיך נסתפק שמואל בדבר זה: שואלת הגמרא, **וְאִי סְבִירָא לָן דְּהַאי כְּתוֹבוּ** – ואם נסבור שאותו לשון 'כתובו' שאמר להם הבעל, **כְּתַב יָדָן** – חתימת ידם בלבד **הוּא, הָא כְּתַב הַגֵּט, כָּשֵׁר** אף בשנכתב על ידי אחר, אם כן יקשה, **וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל אָמַר רַבִּי, הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר מִילֵּי לֹא מִימְסְרָן לְשָׁלִיחַ,** ואם כן מה בכך שלא הקפיד הבעל על כתיבת כל הגט, מכל מקום אין שליחות זו אלא 'דברים' בלבד, ואינם חוזרין ונמסרין לשליח אחר, ומדוע יכשר הגט בשנכתב על ידי אחר.

מתרצת הגמרא, **אָמְרֵי, אִי סְבִירֵי לָן דִּכְתוֹבוּ כְּתַב יָדָן הוּא** – אם אכן נסבור שבשאמר הבעל 'כתובו' כוונתו רק על החתימה, אם כן לגבי **כְּתַב הַגֵּט** שלא הקפיד עליו שיכתבוהו הם, הרי הוא **נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר 'אִמְרוּ'** לאחר ויכתוב', כלומר הרי זה נחשב כאילו פירש הבעל ואמר שיצוו לאחר שיכתוב את הגט, **וּמוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי כְּאוֹמֵר 'אִמְרוּ' ש'מילי מימסרן לשליח', ולכן יכולים לומר לסופר שיכתוב.** מקשה הגמרא, **וּמִי מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי כְּאוֹמֵר אִמְרוּ, וְהָתְנַן** (להלן עא:), **כְּתַב סוֹפֵר וְעֵד, כָּשֵׁר** – גט שנכתב על ידי סופר, וחתם בו עד אחד, כשר. **וְאָמַר רַבִּי יְרְמְיָה** שודאי אין כוונת המשנה כפשוטה, אלא **חָתַם סוֹפֵר שָׁנִינוּ** – המשנה מדברת באופן שחתמו בו הסופר ועד נוסף שאז הגט כשר. **וְאָמַר רַב חִסְדָּא, מַתְנִיתִין מַנִּי** – מיהו התנא הסובר שחתימת הסופר בגט כשרה, **רַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּאָמַר מִילֵּי לֹא מִימְסְרָן לְשָׁלִיחַ,** ובודאי אין אדם חותם בגט אם לא שציוהו הבעל בעצמו, ולכן אין בגט זה שום חשש תקלה. אבל אם מילי מימסרן לשליח, יש לחוש שמא אמר הבעל לשלוחו שיאמר לסופר ויכתוב ולעדים ויחתמו, ושינה השליח ואמר לסופר שיחתום, משום שלא רצה לבייש את הסופר שיחשוב שאין סומכים עליו לעדות, והגט פסול כיון שלא נעשה כציווי הבעל שאחרים יחתמו. **וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ** לומר **שְׁמוֹנָה רַבִּי יוֹסֵי כְּאוֹמֵר אִמְרוּ, נָפִיק מִינָּהּ חוּרְבָּה** – עדיין גם לרבי יוסי יצא מכך אותו מכשול שנתבאר, **דְּזִימְנִין** [–שפעמים] **דְּאָמַר לְהוּ הבעל לְשָׁנִים,**

גמרא

הגמרא מביאה ספק שנסתפקו בבית מדרשו של רב בדין משנתינו: **אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא, שָׁלְחוּ לֵיהּ מִבֵּי רַב** - מבית מדרשו של רב **לְשְׁמוּאֵל, יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּינוּ,** בעל **שֶׁאָמַר לִשְׁנַיִם כִּתְבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, וְאָמְרוּ** אותם השנים **לַסּוֹפֵר** שיכתוב את הגט, **וְכָתַב** הסופר **וְחָתְמוּ חַיָּן, מַהוּ,** האם די בחתימתם, או שצריך שיכתבו הם דווקא את כל הגט. **שָׁלַח לְהוּ** שמואל, שאם נשאת לאחר על ידי גט זה, **תֵּצֵא** ממנו מספק, שמא אין זה גט כשר, **וְהַדָּבָר צָרִיךְ תַּלְמוּד** – אך עדיין צריך ללמוד דבר זה מן הגדולים.

הגמרא מבררת במה נסתפק שמואל: **מַאי הַדָּבָר צָרִיךְ תַּלְמוּד, אִילֵּימָא מִשּׁוּם דַּהֲווּ לְהוּ מִילֵּי** – אם נאמר משום שהרי שליחות זו היא דברים בעלמא, כיון שהבעל לא מסר גט לידי השליח, **וּמְסַפְקָא לֵיהּ** לשמואל, **מִילֵּי, אִי מִימְסָרָן לְשָׁלִיחַ** – האם 'דברים' שנאמרו לשליח יכולין להמסר לשליח אחר, והגט כשר. **אִי לֹא מִימְסָרָן לְשָׁלִיחַ** – או שמא אין הם יכולין להמסר לאחר, ואם כן אינם יכולים למנות את הסופר על כך, והגט פסול. וכי ניתן לומר כן, **וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל אָמַר רַבִּי, הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי** שבמשנתינו, **דְּאָמַר מִילֵּי לֹא מִימְסָרָן לְשָׁלִיחַ,** שסובר שאף אם ציוה הבעל לבית דין הגדול שבירושלים לכתוב, יכתבו הם ולא ימסרו לאחרים, הרי לנו ששמואל נקט להלכה שמילי לא מימסרן לשליח, ושוב צריך ביאור במה נסתפק שמואל.

אֶלָּא לְשְׁמוּאֵל הָא קָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ – אלא בכך נסתפק שמואל, **הַאי**